

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ**

**Міжнародна науково-практична онлайн-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРАВА, ПСИХОЛОГІЇ ТА
ПЕДАГОГІКИ В УМОВАХ ВІЙНИ»
13-14 квітня 2023 року**

Біла Церква
2023

УДК 340

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Шуст О.А., д-р екон. наук, ректор.

Димань Т.М., д-р с.-г. наук.

Ковальчук І.В., канд. юрид. наук.

Бровко Н.І., д-р. юрид. наук.

Олешко О.Г., канд. с.-г. наук.

Відповідальна за випуск – Бровко Н.І., д-р. юрид. наук.

Актуальні проблеми права, психології та педагогіки в умовах війни: матеріали міжнародної науково-практичної онлайн-конференції. 13-14 квітня 2023 р. Білоцерківський НАУ. 207 с.

Збірник підготовлено за авторською редакцією доповідей учасників конференції без літературного редагування. Відповідальність за зміст поданих матеріалів та точність наведених даних несуть автори.

БАЛАНС МІЖ ЮРИДИЧНОЮ ОСВІТОЮ ТА ВИМОГАМИ ПРАКТИКИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Дуфенюк О.М.,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри кримінального процесу та криміналістики

факультету №1 Інституту з підготовки фахівців

для підрозділів Національної поліції

Львівський державний університет внутрішніх справ

м. Львів, Україна

Посилена увага до фахової підготовки персоналу органів досудового розслідування, прокуратури та суду зумовлена низкою чинників. По-перше, цілком очевидно, що від якості підготовки персоналу великою мірою залежить ефективна реалізація завдань, передбачених ст. 2 КПК на засадах верховенства права та справедливості. По-друге, в науковій доктрині непоодинокими є критичні зауваження до змісту та організації освітнього процесу підготовки майбутніх слідчих, детективів, прокурорів та суддів. По-третє, в умовах реформування кримінального провадження та його інституційної інфраструктури увага до освіти тільки посилюється, адже оновлення системи потребує оновлених підходів і до певних практик, а значить набуття нових компетентностей. По-четверте, усі розуміють, що потрібний баланс освіти і практики, але щодо механізму його забезпечення немає єдиного погляду ані в середовищі науковців, ані в середовищі практиків, ані в середовищі педагогів. З огляду на сказане порушена проблематика, безумовно, є актуальною та важливою.

Цивілізований світ не одне десятиліття намагається знайти оптимальну модель освітньої підготовки та призначення персоналу, яка б враховувала б інтереси та очікування основних груп стейкхолдерів (здобувачів юридичного фаху та практикуючих юристів, роботодавців (органів досудового розслідування, прокуратури та суду), учасників кримінального провадження і загалом демократичного суспільства). У різних країнах існують функціонують різні підходи до питання підготовки та добору фахівців на посади слідчих, детективів, прокурорів та суддів. Узагальнення низки наукових джерел [1, с. 206-209; 2, с. 168; 3, с. 112-113; 4, с. 406; 5, с. 13-14; 6, с. 174-178] дозволяє говорити про їх наступні особливості.

У моделі *прагматичній* (США) за якісний відбір персоналу відповідають органи правосуддя, які впроваджують жорсткий кваліфікаційний іспит для майбутніх фахівців. Випускники різних юридичних шкіл можуть претендувати на відповідні посади. У моделі *академічній* (Нідерланди) ставиться акцент на якості освітнього процесу в закладах вищої юридичної освіти. В такій моделі випускник вважається

готовим до виконання своїх функцій відразу після церемонії випуску. Така модель може передбачати монополію певних закладів освіти, які уповноважені здійснювати спеціалізовану підготовку фахівців. У моделі змішаній (Франція, Німеччина) поєднуються елементи і прагматизму, і високих стандартів підготовки фахівців. До прикладу, випускник після отримання базової юридичної освіти має пройти додаткову спеціальну підготовку у спеціалізованому закладі освіти та/або відбути стажування, тільки потім претендувати на призначення на основі рейтингових списків чи пройшовши конкурсний відбір шляхом складання іспитів.

Змішана модель застосовується в Україні в стосунку до прокурорів та суддів. Процедура призначення слідчих, дізнавачів та детективів може варіюватися, залежно від органу досудового розслідування. Наприклад, слідчі територіальних органів Національної поліції призначаються відразу після отримання базової юридичної освіти, натомість детективи НАБУ, слідчі ДБР додатково проходять конкурсний відбір.

Концепція балансу юридичної освіти та практики передбачає узгодження наступних компонентів: (а) запити зацікавлених суб'єктів – можливості закладів освіти задовольнити такі запити; (б) освітній процес – глобальні тенденції освіти у світі; (в) зміст освітніх компонентів – актуальні вимоги та виклики правозастосовної практики. На останньому рівні актуалізуються кілька субрівнів балансу: (1) теоретичні освітні компоненти – практичні освітні компоненти; (2) правові освітні компоненти – неправові освітні компоненти; (3) зміст та форма освітнього процесу – очікування здобувачів юридичного фаху/ професіоналів, які підвищують кваліфікацію. У межах короткої доповіді не вбачається можливим навіть побіжний огляд усіх цих компонентів балансу, але окремі аспекти все ж спробуємо пояснити докладніше.

У різних дискусіях на різних майданчиках спостерігається дещо однобічний підхід, що саме освітній процес має «підлаштовуватися» до запитів роботодавців, які вочевидь зацікавлені у тому, щоб кожен вчорашній випускник після здобуття базової юридичної освіти з першого дня призначення на посаду володів усіма компетентностями, необхідними для виконання службових завдань. Такі завищені очікування приводять до невдоволення, коли такі новопризначені фахівці відразу не виявляють таких знань, навичок та здібностей. Однак тут баланс має досягатися врівноважуванням запитів вище вказаних стейкхолдерів із реальними можливостями сучасної освіти. По-перше, жоден навіть найкращий університет в сучасному світі множення обсягу знань і швидкого старіння інформації не може досконало підготувати фахівця на всі кейси правозастосовної діяльності. Йому (працівнику) доведеться рано чи пізно застосовувати інструменти самоосвіти і це є одним із ключових сучасних навичок. По-друге, як слушно зауважував свого часу В. Маляренко, потрібен ще час, щоби з'явився «нюх» та «інтуїція», досвід та

професійні відчуття, а це не знайдеш у книжках [7]. Ба більше, у кожному підрозділі формується у межах правового поля своя неформальна практика, яку пізнати молодий фахівець може тільки пропрацювавши певний період часу. Спосіб виконання тих чи інших завдань, вимогливість до процесуальних документів і т.д. в одному регіоні чи навіть районі одного міста може відрізнятись від практики в іншому, що означає неможливість навчити майбутнього фахівця за такими «внутрішньо-корпоративними лекалами». Тому й виникають суперечності, коли «старожили» в практичних підрозділах розпочинають свою комунікацію з новопризначеними зі слів «забудьте все, що вас вчили в університеті!», бо в житті усе не так.

Субрівень балансу теоретичних та практичних компонентів в освітньому процесі передбачає співвідношення лекційних занять та спеціалізованих практичних занять, практикумів і стажувань. В освітньому просторі спостерігається тенденція більшої орієнтації на практичне опанування навиків та умінь, аніж на лекційні заняття, хоча ці показники можуть варіюватися. Так, якщо у Вищій школі поліції в Німеччині чи Поліцейській академії в Хорватії співвідношення теорії до практики становить 30/70, то у Поліцейській академії Х'юстона в США 75/25, а Коледж державної поліції Латвії та Естонська академія наук безпеки демонструють показники на рівні 50/50 [8, с. 22]. Безперечно, лекційні заняття залишаються обов'язковим елементом підготовки юристів, проте використання інтерактивних, інноваційних методик у підготовці суб'єктів кримінально-процесуальної діяльності має превалювати.

Також аналіз потреб практики показує важливість розвитку не тільки когнітивної компетентності правника. У науковій доктрині підкреслюється, що недостатня увага відводиться соціальному компоненту підготовки юристів [9, с. 62, 63]. Досвід європейських країн підтверджує посилення уваги до цього субрівня балансу. Між включенням правових і не правових тем до програм навчання майбутніх суддів рекомендується досягнення співвідношення 50/50 [10, с. 142]. До прикладу, португальська система юридичної освіти надає значну увагу навичкам не правничих сфер «для розуміння суддею або прокурором життєвих реалій», навичкам організації процесу прийняття рішень, вдосконаленню аналітичних здібностей і т.д. [11, с. 103]. Такий підхід підтримується й українськими фахівцями. Так, має рацію О. Топчій, стверджуючи, що сучасний освітній необхідно орієнтувати не стільки на інформаційне насичення, скільки на формування продуктивного мислення, розвиток інтелектуального потенціалу особистості майбутнього юриста, інтуїції, способів логічного аналізу, різнобічного опрацювання інформації та творче її використання [12, с. 227-228].

Отже, баланс освіти і практики у кримінальному провадженні є однією із фундаментальних основ якісного виконання службових обов'язків суб'єктами процесуальної діяльності. На перший погляд, досягнути цього результату просто, якби освітні центри гнучко реагували на актуальні запити практики. Натомість

виявляється, що цей баланс досягається в результаті складних і численних процесів узгоджень різних компонентів, а говорити про дієвість імплементованих змін можна тільки у віддаленій перспективі.

Список використаних джерел:

1. Бойко І. С. Підготовка юристів у сфері морського права у системі юридичної освіти. *Правове регулювання економіки*. 2013. Вип. 13. С. 205–212.
2. Насіленко Л. Формування комунікативної компетентності майбутніх юристів: досвід вищої школи України і Німеччини. *Порівняльна професійна педагогіка*. 2014. № 4 (3). С. 164–169.
3. Загородній В. Є. Професійна підготовка прокурорів у контексті прийняття нового Закону України «Про прокуратуру». *Митна справа*. 2014. № 5 (2.2). С. 109–114.
4. Бурмака Є. А. Післядипломна підготовка суддів у контексті верховенства права. *Публічне право*. 2013. № 2. С. 405–409.
5. Огородник А. П., Гордєєв В. В. Професійна підготовка судді: інтерактивні методи навчання та їх застосування. *Слово Національної школи суддів України*. 2016. № 1. С. 6–17.
6. Потильчак О. І. Добір та підготовка суддів: аналіз міжнародно-правових актів зарубіжного та вітчизняного законодавства. *Юридична наука*. 2014. № 11. С. 173–180.
7. Маляренко В. Провалена реформа, або Дещо про «реформаторські» зміни в прокуратурі та прокурорську майстерність. *Lexinform*. 27.02.2020. <https://lexinform.com.ua/dumka-eksperta/provalena-reforma-abo-deshho-pro-reformatorski-zminy-v-prokuraturi-ta-prokurorsku-majsternist/>.
8. Системи освіти та підготовки поліції в регіоні ОБСЄ. Київ, 2018. 164 с.
9. Мілорадова Н. Е. Застосування тренінгових технологій у професійній підготовці слідчих (на прикладі тренінгу «Психологія допиту»). *Юридична психологія*. 2020. № 1(26). С. 62–69. DOI: <https://doi.org/10.33270/03202601.62>.
10. Калніна-Кауне С. Первинна підготовка в країнах ЄС. Короткий огляд. Методологія і зміст: підхід Латвійського суддівського тренінгового центру. *Слово Національної школи суддів України*. 2020. № 1. С. 140–144.
11. Фулей Т. Добір і підготовка суддів та прокурорів у Португалії. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2012. № 2. С. 101–106.
12. Топчій О. Гуманістичні аспекти професійної освіти як основа моделювання процесу підготовки слідчих у вищих навчальних закладах міністерства внутрішніх справ України. *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету ім. В. Винниченка*. 2011. Вип. 99. С. 223–230.

УДК 343.98

КОЛАБОРАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ: СПОСІБ ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНУ

Гутник А.В.,

доктор філософії у галузі права,

старший оперуповноважений сектору кримінальної поліції

Калуський районний відділ поліції

ЗМІСТ

Секція 1 Теоретичні, історичні, філософські, соціологічні аспекти права

Бровко Н.І. Проблемні питання становлення і розвитку громадянського суспільства в Україні під час збройної агресії РФ.....	6
Мельник Л.М., Грек І.М. Трансформація цінностей українців під час російсько-української війни	8
Росавіцький О.О. Злочин та злочинність як філософська категорія соціально-правового явища.....	10
Лісний І.А. Історико-правовий аспект становлення фондових ринків.....	12
Терещук М.М. Фінансова відповідальність в європейських країнах.....	15
Самойлович А.А. Окремі аспекти безпеки навчального процесу в умовах воєнного стану.....	17

Секція 2 Сучасні проблеми правового регулювання в галузі конституційного, адміністративного, інформаційного, фінансового, кримінального, кримінально-процесуального, кримінально-виконавчого та міжнародного права в умовах війни

Ковальчук І.В. Проблемні юрисдикційні аспекти в галузі кіберправа.....	19
Тимошук О.Г. Окремі аспекти державного регулювання організації нотаріальної діяльності в Україні в умовах воєнного стану.....	23
Сімакова С.І. Особливості відбування покарання у виді позбавлення волі засудженими жінками.....	26
Димитрієва Т.В. Особливості внесення змін до статті 69 Кримінального кодексу України під час воєнного стану.....	29
Ясінська М.Г., Кучак О.Є. Фіксування воєнних злочинів проти довкілля України.....	31
Отрадна М.О., Кучак О.Є. Презумпція невинуватості як головний принцип кримінального процесу.....	35
Богданович О.В., Кучак О.Є. Особливості кримінального процесу в умовах воєнного стану.....	37
Дуфенюк О.М. Баланс між юридичною освітою та вимогами практики кримінального провадження.....	40
Гутник А.В. Колабораційна діяльність у закладах освіти: спосіб вчинення злочину.....	43
Павленко Т.А. Обмеження права на свободу пересування в умовах правового режиму воєнного стану: деякі аспекти.....	46
Голіна В.В. Безпека дорожнього руху в Україні: залишається невирішеність проблеми запобігання їй.....	49
Поляруш-Сафроненко С.О. Принцип конституційності та законності добровільного об'єднання територіальних громад.....	52
Коршак В.С., Сушицька Ю.О. Доступ до публічної інформації в умовах війни	56
Ярошевська Т.В. Актуальні питання розвитку в умовах війни сфери трансферу інноваційних технологій.....	60
Макарчук В.В. Удосконалення адміністративно-правового регулювання діяльності правоохоронних органів як суб'єктів формування та реалізації державної політики у сфері національної безпеки і оборони.....	64
Нікітенко О.І. Деякі питання адміністративно-правової легітиматії поліцейської діяльності.....	66